

Fayza Oum'Hamed

De uitverkorene

Een importbruid acht jaar lang
opgesloten in Nederland

Artemis & co

Voorwoord

‘Als niemand de waarheid vertelt,
verandert er nooit iets.’

Kort nadat mijn boek *De uitverkorene* was verschenen ging ik naar mijn islamitische slager, een vriendelijke Egyptische man. Ik kom er al jaren. Toen ik binnenstapte, keek hij op en vroeg: ‘Jij hebt toch dat boek geschreven?’ Dat bevestigde ik, waarop hij me vertelde dat een paar dagen daarvoor een Marokkaanse vrouw bij hem in de winkel was geweest, een vaste klant. Terwijl ze hem betaalde, drukte ze hem een briefje in de hand, waarop stond: ‘help’. Voor hij het wist liep ze weer naar buiten. De eerstvolgende keer dat ze weer in de winkel kwam nam de vrouw van de slager haar apart, zodat ze haar verhaal kon vertellen. Ze bleek door haar man gevangen gehouden te worden en verderd, net zoals dat bij mij het geval was geweest. ‘Het is ontzettend moedig dat jij je verhaal hebt verteld,’ zei de slager geëmotioneerd. ‘Het is belangrijk dat jouw boek wordt gelezen, want er zijn veel meer vrouwen zoals jij.’

Gewoon hier in Nederland, het land van mensenrechten en vrijheid, waar we veilig zouden moeten zijn, worden

honderden vrouwen dagelijks onderdrukt en als slavin behandeld. Het gebeurt overal om ons heen, maar niemand weet ervan omdat het binnenshuis plaatsvindt. Achter voordeuren waar je dagelijks langs fietst. Deze vrouwen kunnen geen kant op, de meesten zitten letterlijk opgesloten in hun eigen huis. Ze zijn afhankelijk van hun man en spreken vaak geen Nederlands omdat ze rechtstreeks uit hun geboorteland zijn gehaald, als importbruid. Als ze al contact hebben met de buitenwereld, kunnen of durven ze niet om hulp te vragen. Meestal is dat uit schaamte – een goede vrouw luistert naar haar man – en uit angst voor wat de echtgenoot zal doen als hij erachter komt. Veel vrouwen zijn ook doodsbang dat ze uit de gemeenschap worden verstoten of dat hun kinderen hun worden afgepakt. Bovendien weten ze vaak niet dát ze hulp kunnen krijgen, laat staan wáár. En dan zijn velen ook nog eens illegaal en bang dat hun probleem alleen maar groter wordt als ze naar de huisarts of de politie stappen.

Met dit boek hoop ik iets bij te dragen aan de aanpak van dit maatschappelijke probleem. Dat begint met lezers te laten zien wat er gebeurt. Daarom ben ik ook zo blij met alle aandacht die *De uitverkorene* al heeft gekregen in de media. Kort voordat het verscheen stond er een groot interview in *de Volkskrant* en de dag voor verschijnen zat ik aan tafel bij *Pauw & Witteman*. Samen met Eberhard van der Laan, toen minister voor Wonen, Wijken en Integratie, heb ik daar mijn verhaal verteld. Ik was ontzettend zenuwachtig, maar ik wist hoe belangrijk het was om dit pro-

bleem voor zoveel kijkers zichtbaar te maken. De dag erna werd ik geïnterviewd door Radio 1 en daarna volgde het ene stuk na het andere in *JAN, LINDA., Opzij, Vrij Nederland, Trouw* – het ging maar door.

De uitverkorene heeft veel stof doen opwaaien, ook internationaal. Als een olievlek heeft mijn verhaal zich verspreid. Nadat stukken van mijn boek in het Arabisch waren vertaald en op een Arabische website waren geplaatst – door een Marokkaanse man die mij als heldin zag – kreeg ik direct reacties vanuit verschillende steden in Marokko. Zelfs uit het stadje Nador, waar ik en mijn ex-man oorspronkelijk vandaan komen en waar mijn familie nog steeds woont. Aangezien mijn verhaal daar begon, toen ik werd uitgehuwelijkt, was het voor mij belangrijk dat daar de discussie op gang kwam. Ik heb ook reacties gekregen uit andere Arabische landen zoals Algerije, Tunesië, Syrië, Irak en Egypte. De meeste lezers van mijn boek hadden veel respect voor mijn moed om mijn verhaal – en dat van vele andere vrouwen – naar buiten te brengen, maar ik kreeg ook kritische reacties. Sommige mannen en vrouwen uit de Marokkaanse gemeenschap vonden dat ik met mijn boek mensen als Geert Wilders en Ayaan Hirsi Ali de kans gaf om de islam, en Marokkanen in het bijzonder, in een nog slechter daglicht te plaatsen. Sommigen suggereerden zelfs dat ik door joden werd betaald om de islam zwart te maken.

Het eerste exemplaar van mijn boek overhandigde ik aan Eberhard van der Laan. Hij was als minister voor Integratie betrokken bij het terugdringen van het aantal importbruiden. Ik voelde me zeer vereerd dat hij mij steunde in mijn missie om deze kwestie bespreekbaar te maken. Hij nodigde ter plekke de andere sprekers van die middag uit om mee te denken over de aanpak van het probleem ‘verborgen vrouwen’.

Een van die sprekers was gynaecoloog Ineke van Seume-
ren, verbonden aan het UMC Utrecht. Zij heeft de afgelopen dertig jaar veel allochtone vrouwen op haar spreekuur gehad die illegaal naar Nederland zijn gehaald. Ze heeft veel voor hen betekend. Naar aanleiding van mijn boek heeft ze gesproken voor de beroepsvereniging van gynaecologen om zoveel mogelijk collega's bewust te maken van de omvang van het probleem en om met elkaar te zoeken naar mogelijkheden om deze vrouwen te helpen. Ook politiecommissaris Mariëtte Christophe, landelijk programmaleider van het project Huiselijk Geweld, sprak op de presentatie en vertelde over haar ervaringen met opgesloten allochtone vrouwen in Amsterdam. Zij was onder de indruk van *De uitverkorene* en besprak het bij het landelijk politiecongres Huiselijk Geweld 2009, in de hoop dat haar teamleden de signalen sneller zouden herkennen.

Rond het verschijnen van mijn boek was ook PvdA'er Ahmed Marcouch, toen voorzitter van het stadsdeel Slotervaart, gericht op het bestrijden van huiselijk geweld in Amsterdam. Hij ging hard aan de slag met een grote cam-

pagne en heeft mij daar actief bij betrokken. Tijdens de lancering ervan heb ik hem en Job Cohen een exemplaar van *De uitverkorene* overhandigd. En nadat we uitgebreid hadden gesproken over mijn boek, vroeg Marcouch me om een aantal bijeenkomsten in Slotervaart bij te wonen en in gesprek te gaan met onder anderen allochtone vrouwen, buurtvaders, huisartsen en politie over huiselijk geweld. Dat wilde ik maar al te graag.

Inmiddels trok ik door het hele land om zoveel mogelijk mensen te bereiken, uit alle lagen van de bevolking. Ik werd uitgenodigd op middelbare scholen, bij bibliotheken, in grote steden en kleine dorpen. Ik kwam in plaatsen waarvan ik het bestaan niet kende en vertelde mijn verhaal.

Dat was heel intensief, maar ook heel bijzonder. Ik herinner me een lezing op een middelbare school in de wijk Kanaleneiland in Utrecht. Tijdens mijn verhaal was er veel rumoer in de klas. Een paar Marokkaanse jongens lieten duidelijk merken dat ze mij minachtten; in hun omgeving werd slecht over mij gesproken. Ik had wel vaker meegeemaakt dat mijn verhaal vooral bij Marokkaanse jongens niet goed viel. Maar later die dag, toen ik mijn volgende lezing zat voor te bereiden, kwam een van die stoere jongens naar me toe om zijn excuses aan te bieden. Hij zei dat hij respect had voor wat ik deed. En dat hij me zou verdedigen als er bij hem in de buurt negatief over me werd gesproken. Het was zo'n mooi moment, ik kreeg er kippenvel van.

Het voorlichten van professionele hulp- en zorgverle-

ners vond ik minstens zo belangrijk. Ik gaf niet alleen lezingen bij huisartsen en politie, maar ik werd ook benaderd door psychologen en psychotherapeuten. Ze vroegen mijn hulp om deze beschadigde vrouwen de juiste zorg te bieden. Hun behandeling sloeg vaak niet aan omdat zij als Nederlanders te weinig begrepen van de cultuur en achtergrond van deze vrouwen. Ook bleek het voor Nederlandse zorgverleners lastig te begrijpen waarom deze vrouwen zoveel tijd nodig hadden om bepaalde stappen te nemen, bijvoorbeeld om hun man te verlaten.

Ik heb geprobeerd de therapeuten duidelijk te maken dat de standaardbehandeling niet zal slagen bij een vrouw die te maken heeft met eer, geloof, loyaliteit jegens de familie, eisen van de eigen gemeenschap, schaamte en angst. De therapeuten die ik toen heb gesproken gebruiken mijn boek nu als lesmateriaal. Zo proberen ze een andere aanpak te vinden voor deze groep vrouwen.

Ook heb ik een paar keer met groepen vrouwen gesproken die onder psychiatrische behandeling stonden. Ik kreeg de indruk dat het veel voor hen betekende dat ik met ze sprak als ervaringsdeskundige. Ik had hetzelfde meegemaakt en met dezelfde vragen geworsteld. Van mij namen ze dingen makkelijker aan, ze voelden zich door mij beter begrepen dan door hun behandelend psychiater.

Ondertussen werd ik benaderd door verschillende politieke partijen. Met mijn boek als leidraad werd geprobeerd plannen die er al lagen concreet uit te voeren. Eberhard van

der Laan wilde mijn verhaal als leerstof gebruiken om de regels en de wetten op het gebied van integratie aan te scherpen. Maar hij richtte zich vooral op de voorwaarden waaronder meisjes naar Nederland kwamen: het verhogen van de leeftijd van importbruiden, het verhogen van het opleidingsniveau, het verscherpen van de inburgerings-eisen. Dat waren duidelijk stappen in de goede richting, maar minderjarige importbruiden die hier illegaal naartoe komen en thuis worden opgesloten en mishandeld hebben niets aan deze maatregelen. En die hebben het juist het zwaarst te verduren.

Ik wilde meer doen om de situatie van deze vrouwen te verbeteren. Ze leven geïsoleerd, maar heel af en toe komen ze buiten. Want ook al zit je opgesloten in je flat driehoog-achter, als je zwanger wordt ga je naar de verloskundige, iemand die mogelijk zou kunnen helpen. Ook leerkrachten op school kunnen helpen, bijvoorbeeld als ze merken dat een moeder de kinderen nooit zelf komt brengen. Maar dan moeten die verloskundigen, kraamhulpen, docenten, huisartsen en politieagenten wel alert zijn op signalen van gedwongen isolement. Op dat gebied is nog heel veel te winnen.

Met Marijke Vos van GroenLinks, toen wethouder Zorg in Amsterdam, heb ik hier uitgebreid over gesproken: welke stappen kunnen we ondernemen om vrouwen als ik te bereiken? Samen bedachten we 'de Fayza-briefjes': op strategische plaatsen in Amsterdam zouden brievenbussen worden geplaatst – bij huisartsen, verloskundigen, scho-

len, op plekken waar inburgeringscursussen werden gegeven – waarin vrouwen die thuis mishandeld werden een noodkreet konden achterlaten. Het initiatief werd naar mij vernoemd omdat zo'n brievenbusje mij uit mijn benarde positie had kunnen redden. Hoewel het plan direct media-aandacht kreeg, is het uiteindelijk niet gerealiseerd. Wat wel van de grond is gekomen is een onderzoek naar verborgen vrouwen in Amsterdam.

Geïnspireerd door mijn boek heeft Marijke Vos het project 'Verborgen vrouwen' opgezet en na haar vertrek nam Robert Flos (fractievoorzitter van de vvd in de Amsterdamse gemeenteraad) het over. De nieuwe wethouder Zorg, Eric van der Burg (vvd), heeft het project prioriteit gegeven. Het onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van de gemeente Amsterdam. Op 5 september 2012 heb ik het rapport in ontvangst genomen: *Leven in gedwongen isolement. Een verkennend onderzoek naar verborgen vrouwen in Amsterdam.*

Het is schokkend om in dit rapport te lezen dat er alleen al in Amsterdam 'enkele honderden' verborgen vrouwen zijn, en dat professionele hulp- en zorgverleners zo slecht op de hoogte zijn van deze problematiek. Uit het onderzoek blijkt dat verborgen vrouwen in de eerste plaats behoefte hebben aan een luisterend oor, maar dan moeten hulpinstanties wel alert zijn op mogelijke signalen van gedwongen isolement. Vervolgens moet er actief hulp worden geboden op een manier die aansluit bij de behoeften van deze vrouwen. Tegelijkertijd moeten zij beter worden

voorgelicht over hun rechten en de mogelijkheden om hulp te zoeken. Ook zou het helpen als zij een inburgeringscursus doen en de Nederlandse taal leren. Mannen zouden met behulp van emancipatietrainingen moeten leren hoe ze op een andere manier met hun vrouw en kinderen kunnen omgaan. De conclusies die ik in dit rapport lees bevestigen mijn vermoedens: dit is pas het begin.

De uitverkorene heeft heel wat in gang gezet, en dat was ook de bedoeling. Maar nog altijd raak ik het meest ontroerd door persoonlijke reacties van lotgenoten. Mensen op wie het leven zwaar drukte en die echt iets hebben gehad aan mijn boek. Dat zijn niet alleen maar vrouwen. Omeid, een Afghaanse man, zag mij in het televisieprogramma *De wandeling*. Geïnspireerd door mijn verhaal vond hij de kracht om zijn leven een andere wending te geven. Hij schreef mij destijds:

Op vrijdag 16 oktober 2009 besloot ik om 'mijn handdoek in de ring te gooien'. Ik was toen 45 jaar oud en had op een onrechtvaardige manier mijn baan verloren, en was het vertrouwen in de mensheid kwijtgeraakt. Ik kon het leven niet meer aan en wilde naar een bos gaan en in alle stilte, in de vrije natuur, een eind aan mijn leven maken. Een stuk touw had ik al in de kofferbak van de auto gedaan, ik moest alleen nog een afscheidsbrief schrijven. Maar mijn hoofd was niet in staat om zelfs maar een klein zinnetje te produceren. Urenlang zat ik met mijn jas aan op de bank naar de televisie te staren, zonder te volgen wat er werd

uitgezonden. Maar toen werd De wandeling aangekondigd en de intro trok mijn aandacht. Toen de uitzending begon, was het alsof ik uit een diepe slaap wakker was geworden. Elk woord van Fayza drong tot me door en ineens sprak ik hardop tegen mijzelf: 'Als Fayza het kan, dan kan jij het ook.' Dit zinnetje is vanaf dat moment mijn drijfveer en strijdkreet geworden. Vanaf toen is het bergopwaarts gegaan: ik ben in therapie gegaan, heb de opleiding tot tolk-vertaler afgerond en ben nu aan het werk als beëdigd tolk. Kort gezegd: De uitverkorene koos mij om ook voor het leven te kiezen en de strijd niet op te geven. Daar ben ik Fayza, de uitgever en de KRO heel erg dankbaar voor.

Ik ben dankbaar dat ik dit boek heb kunnen schrijven en dat het zoveel heeft teweeggebracht. Maar ik realiseer me ook dat het probleem 'verborgen vrouwen' hardnekkig en complex is, en dat we nog lang niet klaar zijn. Ik hoop dat de betrokken partijen goed met elkaar blijven samenwerken om dit probleem de wereld uit te helpen. Mijn hart bloedt voor de vrouwen die op dit moment in het donker leven. Vrouwen die uitgehuwelijkt worden, onderdrukt, mishandeld en als slaaf behandeld. Het is onmenselijk en het moet ophouden. Elke vrouw heeft het recht om in vrijheid te leven, waar ze ook vandaan komt, wat voor kleur of geloof ze ook heeft.

Maar ook degenen die het hebben aangedurfd om hulp te zoeken moeten actief worden begeleid. Ik ben in blijf-van-mijn-lijfhuizen zoveel vrouwen tegengekomen die uiteindelijk teruggaan naar hun ex omdat ze gewoon niet

weten hoe ze het alleen, zonder huis, zonder geld en vaak met kinderen moeten rooien. Dat is nogal wat. Liever teruggaan naar een situatie waarin je wordt mishandeld dan in vrijheid leven. Deze vrouwen moeten worden geholpen door hun directe omgeving en door de overheid. Ik heb het grotendeels op eigen kracht gedaan, maar ik wens vurig dat andere vrouwen beter bijgestaan zullen worden, zodat ook zij, net als ik nu, kunnen genieten van een leven in vrijheid.

Fayza Oum'Hamed,
februari 2013

Proloog

Vandaag luister ik naar het lied 'Bloed, zweet en tranen' van André Hazes, en morgen geniet ik van het nieuwe album van de Arabische zangeres Elisse. Ik winkel net zo graag bij Ikea als bij een Arabische Bazaar. Ik gooi veel zout en Marokkaanse kruiden in mijn Nederlandse prakje, en als ik trek heb in couscous dan kook ik dat. Ik heb thuis een koran naast een bijbel staan.

Elke dag besef ik opnieuw dat ik een vrij mens ben, en wat een rijkdom dat is. Als iemand tegen mij zegt: 'Je bent vergeten wie je bent, je weet niet meer dat je Marokkaanse bent,' dan kan ik daar alleen maar om lachen en zeggen: 'Dit ben ik, ik wil graag mezelf kunnen zijn. Ik weiger om mezelf in een hokje te duwen.'

Ik heb vijftien jaar in Marokko gewoond en ik woon nu bijna vijftien jaar in Nederland. Alles wat ik meemaak, waar dat ook is, maakt mij tot wie ik ben en zal worden.

Het contact met mijn familie in Marokko bestaat uit oppervlakkige telefoongesprekken van maximaal vijf minuutjes, één keer in de drie maanden. We hebben het over het weer, over de kinderen, en vooral niet over onszelf en ons verleden. Het is eigenlijk heel raar: ik kom uit een groot, hecht gezin met maar liefst twaalf kinderen en toch hoor ik daar niet meer bij. Als ik geen familie zou hebben zou ik dat misschien makkelijker kunnen accepteren en me erbij neer kunnen leggen, maar ik weet dat ik die wél heb, en dat maakt het moeilijk om zonder hen door het leven te gaan. Ik heb ze zo gemist, vooral in moeilijke tijden. Ik had zo graag het gevoel gehad op ze te kunnen rekenen.

Door de moeizame relatie met mijn familie heb ik me vaak afgevraagd of ze wel om me gaven. Ik vond het moeilijk te begrijpen dat ik in hun ogen een lastig kind was, een dochter die moeite had om haar ouders te gehoorzamen en blindelings te doen wat haar opgedragen werd. Ik heb zelfs een keer, heel serieus, aan mijn moeder gevraagd of ik misschien was geadopteerd. Als zou blijken dat ik niet hun biologische kind was, zou dat, dacht ik, misschien kunnen verklaren waarom ik zo'n buitenbeentje was, en waarom ze zoveel moeite hadden om mij te begrijpen, en me niet leken te kunnen accepteren zoals ik was. Mijn moeder antwoordde verbaasd: 'Hoe kom je daar nu bij? Waarom zou ik een kind adopteren, ik heb al genoeg kinderen van mezelf. Hou alsjeblieft op met die onzin!'

Dat we nooit goed met elkaar hebben kunnen praten, komt ook doordat ik leefde in een gemeenschap waar op

een andere manier gecommuniceerd werd. Ook al ben ik met diezelfde cultuur opgegroeid, ik ben iemand die graag problemen wil benoemen en bespreken, gevoelens en meningen wil uiten. Ik zoek graag dingen uit en stel daarom ook veel vragen. Mijn familieleden zijn juist mensen die persoonlijke onderwerpen vermijden, taboes creëren en vaste bestaande patronen overnemen van anderen, terwijl ik altijd bezig ben om mijn eigen weg te vinden.

Voor mijn ouders was het een grote schok toen ze hoorden dat ik weg was bij mijn ex-partner. In eerste instantie omdat het de eer van de familie aantastte: een vrouw die gescheiden is, is een dochter die gefaald heeft. En dat wordt al snel toegeschreven aan de opvoeding van de ouders, die dus ook tekort zouden zijn geschoten. Maar daarnaast maakten ze zich zorgen over mijn toekomst en mijn kinderen, in dat vreemde land waar ze me ooit naartoe hadden laten meenemen. Mijn moeder belde me op een dag op. Ze klonk erg verdrietig en bezorgd. Ze vroeg hoe het met me ging. Ze vertelde me dat zij en de rest van de familie me graag wilden zien. Ze begon te huilen en zei: 'Je hoeft alleen maar ja te zeggen en dan zorgen wij voor de vliegtickets.' Ik vond het erg lastig om daar direct een antwoord op te geven, ik zag ertegenop om naar Marokko te reizen en mijn familie te ontmoeten die ik zo lang niet had gezien. 'Ik weet het niet mama, ik moet erover nadenken,' zei ik.

Na veel twijfels stapte ik op 2 juli 2005 samen met mijn kinderen in het vliegtuig. Het was inmiddels tien jaar geleden

dat ik was uitgehuwelijkt, en drie jaar na mijn scheiding. Ik vond het erg spannend, maar toch nam ik die beslissing, niet alleen om aan de wens van mijn familie tegemoet te komen, maar ook om zelf het verleden goed te kunnen afsluiten. Bovendien vond ik het ook goed voor mijn kinderen dat ze nu eens konden zien waar hun moeder vandaan kwam. Zij vonden het ook prachtig en spannend om in een vliegtuig te zitten, terwijl ik uit het raampje naar de wolken staarde en de film afdraaide in mijn hoofd, terug naar de tijd dat ik nog in Marokko woonde en nog zo vol vertrouwen was over mijn toekomst. Ik vroeg me af hoe het geweest zou zijn als ik met een man in Marokko zou zijn getrouwd, hoe het nu zou zijn om terug te komen in mijn geboortedorp. Hoe zou ik op alles reageren, en mijn familie op mij en mijn kinderen?

Na drie uur vliegen kwamen we op het vliegveld aan, mijn twee broers en een zus zaten al een tijdje op ons te wachten. Bij de eerste ontmoeting kusten en omarmden we elkaar zonder veel woorden, en daarna reden we naar huis, waar de rest van de familie op ons wachtte. In de auto bleef mijn zus tegen de kinderen praten in de hoop dat ze wat terug zouden zeggen, totdat ik zei: 'Ze verstaan echt geen Marokkaans. Wij hebben in Nederland helemaal geen contact meer met Marokkanen en thuis spreken we alleen Nederlands. Zelfs mijn Berbers gaat achteruit omdat ik dat niet meer spreek.'

Toen we uit de auto waren gestapt kwam mijn familie huilend op ons af en werden we aan alle kanten omhelsd,

iedereen was blij om ons te zien. Dat deed me heel goed. Er kwamen veel buren en kennissen; ze hadden allemaal gehoord hoe slecht het met me was gegaan. Mijn moeder had dat tegen iedereen gezegd, om te laten zien dat ik niet zomaar was gescheiden. Nu ze wisten dat ik geprobeerd had een eind aan mijn leven te maken, leken ze zich om me te bekommeren, maar dat was wel erg laat. Aan de ene kant voelde het vertrouwd om iedereen weer te zien, maar me thuis voelen hier in mijn geboorteplaats met mijn familie om me heen deed ik absoluut niet.

Idriss en Safiyah vonden het wel vreemd om in Marokko te zijn, ze waren hier niet eerder geweest en wisten niet zoveel over het land of mijn familie. Ineens werden ze omringd door een grote familie terwijl ze niet beter wisten dan dat Nederland hun thuis is en dat ik hun enige familie ben. Marokko is voor hen het land waar hun vader en moeder vandaan komen, verder eigenlijk niets.

We hebben drie weken bij mijn ouders doorgebracht. Wat mij betreft was een week lang genoeg geweest, even bijpraten en een kopje thee drinken en dan weer naar huis. Ik moest me weer aanpassen aan regels waar ik niet achter sta. Het stoorde me dat ik een hoofddoek om moest. Tijdens mijn huwelijk werd ik daar toe gedwongen, maar daarna hield ik er onmiddellijk mee op. Een hoofddoek vind ik warm en vermoeiend, ik snap niet dat zoveel mensen er zoveel waarde aan hechten. Ook het wijde gewaad dat ik droeg over mijn lange broek zat me in de weg. Ook mocht ik niet alleen naar buiten, de buren hielden mij

nauwlettend in de gaten als ik de deur uitging en vroegen daarna aan elkaar wat ik ging doen. Het feit dat mijn ouders en de andere mensen in het dorp vast zitten aan de tradities, maakt het voor mij makkelijker me met deze tijdelijke kwelling te verzoenen.

Toen ik mijn ouders confronteerde met het verleden zag ik aan hun gezichten dat ze het onderwerp liever uit de weg wilden gaan. Ze zeiden: ‘We hebben ons vergist in je ex-partner en zijn familie, we dachten dat ze goed voor je zouden zorgen. Allah zal ze zwaar straffen voor wat ze je hebben aangedaan. Wat er is gebeurd kunnen we niet terugdraaien, maar we zijn blij en dankbaar dat het weer goed met jou en de kinderen gaat. Je moet verder met je leven. Je kinderen zijn nu je missie en je moet voor ze vechten.’

Hoewel de dialoog met mijn ouders moeilijk bleef, deed het veel met me dat ze erkenden dat ze mij niet hadden moeten meegeven aan iemand die ze niet kenden. De tranen begonnen te stromen en een zware last viel van mijn schouders. Hier kon ik vrede mee hebben. Ik was klaar om terug te keren naar Nederland.

De namen en plaatsen in dit boek zijn gefingeerd.



Eerste druk 2009

Achtste druk 2013

ISBN 978 90 472 0165 6

© 2009 Fayza Oum'Hamed

Voorwoord © 2013 Fayza Oum'Hamed

Vertaling gedicht op p. 7 Djûke Poppinga en Richard van Leeuwen

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Annemarieke van den Broek

Foto auteur © Annemarieke van den Broek

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen